

אכפת לנו

הבמה לחרדים לעתיד משק המים והביוב

צעד אחד קדימה

אינג' אנה רזניק*

פרק א' של חוק תאגידי מים וביוב ברשויות מקומיות, שנת התשס"א - 2001. מפרט את מטרותיו של החוק, ביניהן:

■ הבטחת רמת שירות, איכות ואמינות, במחירים סבירים וללא הפליה.

■ ניהול עסקי, מקצועי ויעיל של מערכות המים והביוב ברשויות המקומיות.

■ עידוד חיסכון במים ובמשאבים אחרים; שמירה על מקורות המים, על בריאות הציבור, על איכות הסביבה וערכי טבע ונוף ומניעת זיהום הים והנחלים - ככל שהדברים נוגעים למשק המים והביוב. לאור זאת, נשאלת השאלה: האם לרשויות המקומיות יש את הכלים להיערך, בפרק זמן סביר, ליישום מטרות החוק?

במאמר "על כוס מים" שפורסם ב"הנדסת מים נוזלים והשקיה", גיליון 14, התייחסתי להיבטים טכנו-כלכליים של הקמת "מרכז מידע ממוחשב", המתייחסים, בין השאר, לדברים הכתובים בחוק. כלומר, הקמת מסד נתונים מדויק ועדכני המאפשר שמירה ושחזור מידע רלוונטי, קבלת החלטות ברמה מקצועית, אפשרות להשיג מידע בהיר וזמין, שיתוף פעולה מקצועי ואמין וניהול מקצועי ויעיל של מערכות המים והביוב ברשויות. זאת, במטרה לאפשר מתן שירות איכותי ללקוחות. האם, אם כן, המגמה ברשויות היא ללכת לכיוון של התייעלות ואמינות?

פרויקט ממ"ג הקמת שכבת מים

במאמר זה, לאור חשיבות הנושא המפורט, אני מרשה לעצמי להפנות את תשומת הלב של מהנדסי המים והביוב ושל עובדי מוסדות ממשלתיים ועירוניים שבזכותם מתאפשר לנו לתת שירות מקצועי - הם חושבים שאפשר לנהל משק מים וביוב בארץ גם אחרת לתוכנית הקמת שכבת מים במסגרת פרויקט ממ"ג. בעיקר אמורים הדברים לגבי מינהל משק המים ברשויות המקומיות העוסק בתחום הקמת שכבת המים כמערכת ממ"ג עירוני (מינהל המים מתייחס לפרויקט הנ"ל כאל כל פרויקט אחר במסגרת תוכנית עבודה לביצוע). בהיעדר מפת רקע, משתתף מינהל המים במסגרת הפרוגרמה בהיקף תקציבי של 25% מעלות מפת הרקע. במסגרת תקציב הפרוגרמה כולל מינהל המים 100% מעלות הקמת שכבת המים. יש לציין שבעקבות תמיכה תקציבית ופעילות מבורכת זו של מינהל המים, בראשות המהנדס הראשי, יותר ויותר רשויות נכנסות לפרויקט הקמת שכבת המים במסגרת פרויקט הממ"ג, כגון עיריית נשר, עיריית ערד, מועצה מקומית בני עייש.

*מנכ"לית "רזניק מערכות תשתית בע"מ"

אפשר גם אחרת!!

תפקיד חשוב ופעיל בנושא לקח על עצמו מרכז השלטון המקומי, בתחום יישום טכנולוגיות מתקדמות שמוביל לשיפור תיפעול ותחזוקה של מערכות מים, ביוב ותיפעול קטנות כגדולות, באמצעות הקמת מרכז מידע ממוחשב (Q.I.S) לתשתית. הפרויקט הינו בראשות דוד עמר, ראש עיריית נשר.

מידע אמין - תכנון מהיר - ירידה בעלויות הביצוע

מערכות מידע גיאוגרפיות אשר הפכו לחלק ממערך מידע/ניהול בגופים רבים ובהם רשויות מקומיות, מהוות כלי עזר ניהולי חשוב ביד מהנדס העיר ומובילות להתייעלות מינהל ההנדסה.

רשויות כגון פתח-תקווה, אשדוד ונשר הקימו מרכזי מידע ממוחשבים על בסיס מידע עדכני המאפשר קבלת דו"חות סטטיסטיים בכל הרמות וסיכום קטעים בודדים - עד לרשתות שלמות. מסירת מידע אמין למשרדי התכנון השונים מאפשרת תכנון יעיל ומהיר ומפחיתה בעלויות ביצוע (הבלתי צפוי).

ניהול אמין ויעיל ברשויות

אפשר גם אחרת בתחום המקצועי הממוקד; בתחום ניהול התשתיות רואים יותר ויותר מהנדסים ברשויות המסוגלים לפעול בצורה יעילה. וראיה לכך, יותר ויותר רשויות נכנסות לפרויקט "מרכז מידע ממוחשב", ביניהן עיריית נתניה, עיריית ראשון לציון, מנכ"ל חברת מתאם, מנהל על מנויים ועוד.

למרות שמצב המים בישראל רחוק מלהשביע רצון ולמרות מיגבלות האמצעים הכספיים, יש בארץ ארגונים ואנשי מקצוע שנותנים כתף לפעילות מבורכת זו, המאפשרת לרשויות לצעוד צעד אחד קדימה ולטפל בבעיות המתעוררות בשעת חירום.

לסיכום, קיימות לא מעט רשויות שכבר היום עונות למטרותיו של החוק - בשנה הבאה, כולי תקווה שבכל הרשויות יוכלו "לעשות את זה אחרת".

חברת "רזניק-מערכות תשתית" עוסקת מעל 13 שנה בתחום הקמת בסיס נתונים גרפיים ואלפא-נומריים של תשתיות רטובות, כגון מים, ביוב ותיפעול ותשתיות יבשות, כגון חשמל, תקשורת ותאורה, אשר דורשים מיומנות מקצועית גבוהה.

כמו כן חברתנו נותנת ייעוץ ושירותים בהכנת פרוגרמה להקמת מרכז מידע ממוחשב - שלב הכנת החומר הוא שלב מורכב והצלחת הפרויקט תלויה בו! חברתנו מציעה ללקוחותיה ניסיון רב שנים בייעוץ, תכנון ומחשוב תשתיות באמצעים מתקדמים ביותר - המלצותיהם של לקוחותינו מעידות על כך.

הכספים ויצריך התערבות ממשלתית נמרצת. עם זאת, כיון שהמטרה בבסיס החוק, כלומר יצירת משק מים וביוב אוטונומי הנפרד מהרשות המקומית, היא מטרה שקשה למצוא בין אנשי המקצוע חולק על נחיצותה, כי אז יש לקוות, שיישום החוק יעלה יפה, תוצאותיו תהיינה מבורכות ולא יאמר בעתיד כי, אכן, הכוונות היו טובות, אך "גם הדרך לגיהנום רצופה כוונות טובות."

בבליוגרפיה

- חוק תאגידי מים וביוב התשס"א 2001.
- הצעות חוק תאגידי מים וביוב.
- דברי ההסבר לחוק תאגידי מים וביוב.
- חוק המים תשי"ט 1959.
- חוק הרשויות המקומיות (ביוב) תשכ"ב 1962.

דבר העורך

המחברים הנכבדים מציינים במאמרם כי חוק תאגידי מים וביוב, התשס"א - 2001, מחולל מהפכה קונספטואלית בעצם העברת שירותי המים והביוב מבעלות הציבור באמצעות זרועו הארוכה, קרי הרשות המקומית, לידי חברות חיצוניות וידיים פרטיות. בכך טוענים המחברים נוספה פרה קדושה נוספת לעדת הפרות השחוטות, לאור העובדה כי החוק מאפשר לקחת נכס ציבורי, קרי מים, ולאפשר ליחידים לעשות הון על גביו.

ראשית, לגופו של עניין יצויין כי כמחצית מכלל תוכן 157 סעיפי החוק מוקדשים לאמצעי פיקוח דקדקניים מאת הרשות המבצעת (הממשלה) על פעילות תאגידי המים באמצעות הממונה על ענייני החברות לשירותי מים וביוב, הרשות לשירותים ציבוריים - מים וביוב ומועצת הרשות. כך שמעבר לעובדה שהרשויות המקומיות לא השכילו לשרת את טובת הציבור לאורך השנים, כפי שמעיד מצב משק המים על עצמו, אף ייתכן בעתיד מצב של "הפוך על הפוך" לפיו עקב עודף פיקוח מצד הרשות המבצעת, ימנעו משקיעים פרטיים מלהיכנס להשקעות מסיביות בתשתיות באמצעות תאגידי המים והביוב.

שנית, הקביעה המשפטית אותה ניתן להבין בעקיפין מתוכן המאמר, לפיה הבעלות במים עוברת מידי הציבור לידי הרשות המקומית ומשם על-פי תוכן החוק החדש לידי תאגידי המים והביוב, הינה בעייתית מבחינת ההגיון והדין ועל כך הורחב הדיון בגיליונות קודמים (ר' עו"ד דן ליברטי, הקולחים כנכס, מי בעל הבית?, "הנדסת מים נוזלים והשקיה", גיליון 13 עמ' 38; עו"ד יוסף מסר, הקולחים כנכס - התמורה למי?, "הנדסת מים נוזלים והשקיה", גיליון 14 עמ' 39).

גישתו המהפכנית של החוק ניכרת גם בעניינים אחרים; כך למשל, לא תהיה עוד אחידות במחיר המים המסופק לצרכן, שכן התעריף יקבע לפי "עיקרון העלות המוכרת", היינו: "התעריפים בעד שירותי המים ובעד שירותי הביוב יקבעו בהתאם לעלות הספקת השירותים", כפי שנקבע במפורש בחוק.

בהקשר זה, נשאלת השאלה האם מן הראוי שבאזורי ספר, שמטבע הדברים חזקים פחות מבחינה כלכלית, כמו למשל עיירות פיתוח בנגב, או כפרי מיעוטים בגליל, יחוייבו התושבים בתשלום גבוה יותר מאשר במקומות מבוססים במרכז הארץ, כמו כפר שמריהו או סביון. זאת, בהנחה הסבירה שעלות אספקת השירותים במקומות אלה תהיה גבוהה יותר עקב מיקומם הגיאוגרפי ומצבם הטופוגרפי.

המחוקק פנה כאן לפתרון הישן ומראש רמז לכך, כי ייתכן שמתקציב המדינה תינתן תמיכה לשם הפחתת מחיר השרות. ואם כך יהיה - אזי מה הועילו חכמים בתקנתם?

גם בנושא המיסוי, עדיין, ישנם היבטים רבים שהחוק החדש אינו דן בהם ואינו פותר אותם. כך, לדוגמא, נושא תנאי העברת הנכסים מהרשות לתאגידי שמשמעותו מבחינת מיסוי רבה ביותר, עדיין לא נקבע ויקבע בהמשך ע"י שרי הפנים והאוצר. בנוסף, בניגוד לרשות המקומית, התאגידי עתיד לשלם מס חברות בשיעור הקבוע בחוק (כיום 36%) על רווחיו ובנוסף מע"מ על מחזור עסקאותיו. דבר זה עלול להביא לדעתנו לייקור נוסף של המים, אם לא יקבע שר האוצר הסדר מיסוי נפרד לתאגידי מסוג זה. ואכן, המחוקק השאיר גם עניין זה לעתיד, כאשר קבע בחוק כי: "שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע הסדרי מיסוי מיוחדים לחברות, לרבות שיעורי המס שיחולו עליהן" (ר' סעיף 154 לחוק).

סיכום

לסיכום יש לומר, שמלבד הבעיות המהותיות שיוצר החוק והשאלות העולות בקשר ליישומו, הרי גם ברור כי אין הוא בשל לחלוטין ליישום והדינמיקה של השטח תאפשר לצקת בו תכנים של ממש. כך אנו רואים, כי הושאר פתח רחב למחוקקי המשנה - היינו שרי הממשלה - לנסח כללים מכללים שונים לעניין תנאי העברת הנכסים והזכויות מהרשות המקומית לחברה, לרבות אופן חישוב שווי הנכסים וכיוצא ב - עניינים שאינם דברים של מה בכך.

בטווח הקצר נראה כי הרשות המקומית שתאלץ להיפרד מנכסיה ומתזרים המזומנים המשמעותי עבור אספקת השירותים, היא המפסידה הגדולה מאישורו של החוק. יתכן שבעבור רשויות מסוימות אובדן ההכנסות אף יגרום לזעזוע קשה שיובייל להתערעות כל מערך

מכתבים למערכת, הערות והארות נא להפנות

ל"הנדסת מים נוזלים והשקיה"

ת.ד. 21349 תל-אביב 61212

או בדואר אלקטרוני

snercom@inter.net.il